

היבטים סמיוטיים בתהליכים פדגוגיים בהוראה ובחינוך

ד"ר דניאלה זבידה - המכללה האקדמית לחינוך – גורדון – חיפה

היבטים סמיוטיים בתהליכים פדגוגיים בהוראה ובחינוך מתייחסים לתהליכי הפקת המשמעות. כיצד מועברות המשמעויות ע"י המורה לתלמידיו, כיצד התלמידים לומדים, קולטים ומפרשים את חומר הלימוד? תהליך הפקת המשמעות מוצג כתהליך שבמרכזו הסימן. הסימן יכול להיות מילה, תמונה, דיאגרמה, נוסחא מתמטית, מפה גיאוגרפית, שלט חוצות וכו'. **הסמיוזיס** הינו תהליך שבו אנו פוגשים סימן מנסים להבין את הקשר של הסימן לאובייקט הקיים במציאות ולאחר עיבוד התהליך יוצרים את האינטרפרטנט החדש. האינטרפרטנט הוא הסימן החדש לאחר התהליך הפרשני. האינטרפרטנט הוא מה שנשאר אחרי הלימוד, מה שנוצר מחדש בעקבות למידה ועיון או במילים אחרות- **מה שכל תלמיד פירש ממה שלמד.**

ההתחברות הראשונית

פסל "הספרייה הריקה" של הפסל מיכה אולמן אשר נמצא ליד בניין האופרה בברלין, במקום בו התרחשו אירועי ליל שריפת הספרים ע"י השלטון הנאצי ב-10.5.1933. פסל זה שימש לסופר חיים באר השראה לכתיבת ספרו "לפני המקום". כדבריו של חיים באר "הגווילים נשרפו אבל האותיות פרחו באוויר". הפקת המשמעות מתרחשת תחילה ע"י הנתפס אסתטי ורגשית בראשוניות **הראשוניות** עפ"י פירס היא עולם האיכויות והאפשרויות. הקטגוריה הראשונית היא קטגוריה של הרגש, התחושות, הצלילים, הצבעים, הריחות והטעמים. המילה '**השראה**' שהיא הכוח המניע תהליך יצירה, מקורה במילה אכדית שפירושה התחלה (חודש תשרי). המושג Firstness אותו הטביע Peirce מדבר על השלב הראשוני של תפיסת המשמעות, שלב אותו כינה ה-qualisign. הראשוניות היא עולם האיכויות והאפשרויות פירס כולל בו כל מה שנתפס באופן מיידי, חדש ומעורר רגש. ה"שניויות" היא השלב אשר מתבסס על ההתנסות ועל תפיסת הקשר בין הסימן לאובייקט הקשורה לעובדות ולמציאות. ה"שלישויות" היא תפיסת שילוב של המשמעויות הקודמות תוך היסק והבנה ותוך יצירת סימן חדש האינטרפרטנט

פסל "הספרייה הריקה" בברלין

מה המורה נתרם מתיאוריה זו

המודעות של תהליך היצג המשמעות, מסייעת למורה להתייחס אל תהליך ההוראה שלו עצמו. המורה ישכיל לעקוב אחר התהליך (הסמיוזיס) שהתלמיד עובר, להתערב בתהליך ולעצור תפיסות שגויות שלו. הכרת מושגי הפרשנות הסמיוטית מסייעת למורה לתכנן את הוראתו המכוונת אל התלמיד. המורה יהיה רגיש הן לאופני תכנון עבודתו עם התלמידים והן לתהליכים שעוברים התלמידים אל מול חומר הלימוד. התהליך אותו עובר המורה המתוודע למודל הסמיוטי הינו תהליך מרענן המאפשר לו לעשות רפלקציה על עבודתו. שימוש במושגים של משמעות כבסיס לדיונים במסגרת הכשרת המורים מהווה תשתית ראויה לחשיבה חוזרת ולהסתכלות מעמיקה על תהליכי ההוראה ועל תהליכי הלמידה.

לראשונה בעברית – עלה לאוויר אתר מידע חדש, פתוח לאנשי החינוך,

<http://www.semio.educ.com>

להשבחת תהליכי ההוראה והחינוך